

JOEEP

Journal Homepage: <http://dergipark.org.tr/joeeep>

Araştırma Makalesi • Research Article

Guy Ritchie Sinemasında İktisadi Temalar: Sherlock Holmes Karakteri Üzerinden Bir Okuma

Economic Themes in Guy Ritchie's Cinema: A Reading from the Sherlock Holmes Character

Sema Yılmaz Genç^a & Oktay Menecler^{b,*}

^a Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi, Ali Rıza Veziroğlu Meslek Yüksekokulu, Pazarlama ve Reklamcılık Bölümü, 41285, Kocaeli/Türkiye
ORCID: 0000-0002-3138-1622

^b Yüksek Lisans Öğrencisi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, 41350, Kocaeli/Türkiye
ORCID: 0000-0003-4833-4088

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 11 Nisan 2020

Düzeltilme tarihi: 15 Haziran 2020

Kabul tarihi: 10 Temmuz 2020

Anahtar Kelimeler:

Sherlock Holmes

Merkantilizm

Klasik İktisat

Neoklasik İktisat

ARTICLE INFO

Article history:

Received: April 11, 2020

Received in revised form: June 15, 2020

Accepted: July 10, 2020

Keywords:

Sherlock Holmes

Mercantilism

Classical Economics

Neoclassical Economics

ÖZ

Sherlock Holmes'un 2009 ve 2011'de yayınlanan iki filmlik serisinde iktisadi düşünce tarihinde birbiriyle çatışan ve kapitalizmin varoluşunun iki temel sınıfını temsil eden Aristokrasi ve Burjuvazi seyirciye buluşur. İlk filmde Aristokrasi konusu işlenirken, ikinci filmde "Burjuva'nın Refahı" artış hikayesi seyirciye aktarılır. Her iki filmde ticaretin değiştirici, onarıcı veya yıkıcı etkilerini görmek mümkündür. Tarihsel süreç içerisinde popüler kültürün üretmiş olduğu bu çalışmaya konu olan türden yapımlar, iktisadi düzenin tarihi bakış açısından gözlemlenmesine olanak vermesi açısından önemlidir. Çalışma boyunca bu seride ele alınan hikayelerin ana iktisat akımlarına yaptığı göndermeler ve bunların sosyoekonomik yansımaları aktarılmaya çalışılacaktır.

ABSTRACT

Aristocracy and the Bourgeoisie, which are in conflict with each other in the history of economic thought and represent the two basic classes of the existence of capitalism, meet the audience in Sherlock Holmes's film series which were published in 2009 and 2011. In the first part, Aristocracy is conveyed to the audience. The story of the increase of "Bourgeois Comfort" is presented to the audience in the second movie. It is possible to see the changing, reformative and / or destructive effects of trade in both films. These kinds of productions which are analyzed in the subject of the study produced by the popular culture in the historical process are important in terms of helping economic life to be observed the economic life from a historical perspective. This study will focus on the critiques of both films for the main economic theories and their socio-economic reflections.

1. Giriş

Sherlock Holmes her ne kadar kurgusal bir karakter olsa da 1887 yılında yayınlanan bir gazetede ilk adından söz edildiği "Kızıl Dosya" isimli hikayesinden bugüne kadar hayran kitesini arttırarak insanları etkilemeye devam

etmiş, o kadar ki hikayelerinde yaşadığı iddia edilen adreste bulunan bina bile adına müzeye dönüştürülmüştür. Holmes dört roman ve daha sonra beş antoloji de toplanan elli altı hikâyesi, birçok kez tiyatro, sinema ve televizyona uyarlanan öyküleri ile kitlelerin ilgisini çekmeye devam etmektedir.

* Sorumlu yazar/Corresponding author.
e-posta: menecler@gmail.com

Sherlock Holmes, 19. yüzyılın Avrupa'sının birçok özelliğini hayranlarına yansıtır. Bilimsel ve rasyonel yaklaşımı, 1800'lü yıllarda meydana gelen Sanayi Devrimi ile değişen dünyanın oluşturduğu temellere dayanır. İnsanın zekâ ve aklının tüm diğer olaylar dizisini oluşturan olgulardan üstün geleceğine inanır. Bu özelliği Sherlock Holmes'un olaylara bakışı açısından kendisini gösterir. Bu durum 1687 yılında Isaac Newton ile başladığı kabul edilen bilimsel devrimin ve 1776 yılında başlayan sanayi devriminin ortaya çıkardığı akılcı insanı simgeler.

Bu çalışma boyunca 2009 yapımı Sherlock Holmes (Ritchie, 2009) ve devam filmi olan 2011 yapımı Sherlock Holmes: Gölge Oyunları (Sherlock Holmes: A Game of Shadows) (Ritchie, 2011) filmleri iktisadi düşünceler tarihi bakımından incelenecektir. Romanları ile hikayelerinden esinlenen film serisi boyunca akılcı insanı tasvir eden Sherlock Holmes ve Dr. John Watson'un ilk filmde bilimi kullanmasına rağmen, loncaların ve kulüplerin şekil değiştirmesiyle oluşmuş Four Orders, (Dört Düzen) üyeleri ile halk ve temsilcilerini karanlık büyüler vasıtasıyla etkilediğini iddia eden Lord Henry Blackwood'un yaptıklarının arkasında yatan hikâye irdelenecektir. Devam filmin de bilimin nimetlerini kullanan Profesör James Moriarty'nin fikirlerinin esinlendiği iktisadi düşünceler değerlendirilecektir.

2. Sherlock Holmes (2009) Filmi

Sherlock Holmes serisinin ilk filminde Holmes'un yaşadığı zamanın ve mekânın özellikleri devam filmine göre daha yoğun şekilde seyirciye sunulmuş dönemin özellikleri hakkında ipuçlarına ulaşılmasını sağlamaktadır.

2.1. Filmin Özeti ve Konusu

Sherlock Holmes (Ritchie, 2009) filminin, Kule Köprüsü (Tower Bridge) inşasının yapıldığı 1886-1894 yılları arasında geçtiği görülmektedir. Filmin son sahnelerinde köprü'nün büyük oranda yapımının tamamlandığı ve bunun da 1890-1891 yıllarına işaret ettiği anlaşılmaktadır. Daha sonra ikinci filmde bu filmin geçtiği zaman olarak 1891 yılı verilmiştir. Filmde Sherlock Holmes'un rakibi olarak Lort Henry Blackwood sunulmaktadır. Blackwood mistik görünümlü bir ayin ile bir kadını kurban etmeye çalışırken, Sherlock Holmes ve Dr. John Watson ikilisinin kurbanı kurtarmasıyla ekrana gelir. Lort Henry Blackwood'un tutuklanması hitamında, hapisanede mahkumlarını korkutması, idamı sonrasında mistik görünüm de olaylar vasıtasıyla mezarında dirilmesi ve dört düzen üyelerinin inandığı kehanetlerle belirli kişilerin ölmesi (öldürülmesi) öyküsüyle devam eder.

2.2. Four Orders (Dört Düzen)

Filmin Dört Düzen ile ilgili çekimleri Londra Masonlar Salonu'nda ve St Paul Katedrali'nde yapılmıştır. Bu binaların seçilmesindeki neden her iki binanın da

mimarisiyle izleyiciyi ruhani biçimde etkilemek olduğu anlaşılmaktadır.

Filmin geçtiği 1890'lı yıllar, özgürlük ve demokrasi taleplerinin azalmaya başladığı, Marksist iktisatçıların deyimiyle "Tekelci Kapitalizm" döneminde yaşanmaktadır. Bu dönem 19. yüzyılın ilk çeyreğinden başlayıp İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde tamamiyle olgunlaşan dönemi anlatmak için kullanılan bir tabirdir (Öngen, 1994, 307-318). 19. yüzyıl boyunca süratle değişen ekonomi ve toplumsal sınıf yapısının tezahürü olarak, saygınlık talep eden burjuvanın, para talep eden aristokrasi ile saygınlık ve paranın değişimi dönemidir. 18. ve 19. yüzyıllar burjuvanın güçlendiği Adam Smith ve ardıllarının para kazanmanın ve ticaretin kötü olmadığını dillendirerek tüccarın itibarını artırması neticesinde, aristokrasinin ketinde bulunan sanat, bilim ve benzerlerinin, zamanın saygınlık talepleri doğrultusunda, burjuvanın talep ettiği dönemlerdir. Aristokrasinin ise paranın kazanım şeklinin değişmesi nedeniyle değişen ekonomik tabloya ayak uydurarak, mevcut yaşantısını ve refahına devam etmek maksadıyla, burjuvaya itibar dağıtması, bir yandan da zevklerinin devamı için burjuvadan bir nevi sponsor edindiği dönemlerdir. Bu durum bazen evlilikler yöntemiyle olurken, bazen de loncalar veya tarikatlar vasıtasıyla olmaktadır. Kavram olarak bu durum "Burjuvalaşan Aristokrat" ve "Aristokratlaşan Burjuva" olarak kullanılabilir.

Filmde konu olan Dört Düzen Tarikatı kullandıkları semboller ve ayin hususları nedeniyle Teistik Satanizm (Theistic Satanism) özellikleri gösterir (Partridge, 2005, 81-86). 17. yüzyıl ve öncesinde İngiltere ile ilgili Satanist tarikatlar üzerine bir bulguya rastlanmasa da konumuza örnek teşkil etmesi açısından Hellfire Club (Cehennem Ateşi Kulübü) örnek verilebilir. 18nci yüzyılda İrlanda ve İngiltere'de aristokratların eğlencesi için kurulan kulüp üyelerinin filmde geçtiği şekilde siyasete atılmaları veya siyasette bulunmaları hem satanist toplulukların varlığına hem de filmimizde adı geçen Dört Düzen'e güzel bir misaldir (Mannix, 2015, 10-15). Dört Düzen üyeleri arasında öldürülmeden önce Dört Düzen'in Başkanı İngiltere ve Galler Adalet Lordu (Başsavcısı) Sir Thomas Rotheram, ABD Büyükelçisi John Standish ve İngiltere İçişleri Bakanı Rab Coward gibi ülkenin ileri gelenleri bulunmaktadır. Sir Thomas Rotheram'a göre "Dört Düzen yüzyıllardır dünyanın daha iyi bir yer olması için çalışmaktadır". Dört Düzen üyelerinin inançları gereği mistik olaylara inanmaları kaçınılmazdır. Film de bu durumu kendi lehine çevirmek isteyen kişi ise Lort Henry Blackwood'dur.

2.3. Lort Henry Blackwood

Lort Henry Blackwood, kişilik olarak kibirli, bencil, duygusal, sinsi ve münzevi özellikler taşır. Film boyunca Sherlock Holmes'ten daha zeki olduğuyla övünüp, onu manipüle etmeye çalışır. Gerçekten de çok zeki, fizik ve biyoloji konusunda uzmanlaşmış, bilim ve illüzyon

konusunda yetenekli biridir. Bu sayede Dört Düzen üyelerini ve toplumu manipüle ederek planını ortaya koymaya başlar. Filmin başında ki gazete haberi Blackwood'un servetini Londra bölgesindeki çelik işlerinden kazandığını gösterir. Bu durum babası Sir Thomas Rotheram olan Lort Henry Blackwood için burjuvalaşan aristokrat tanımına güzel bir örnektir.

Blackwood daha önce Dört Düzen Tapınağında "Güçlerim ve varlıklarım bana bir tek amaç için verildi. Olağanüstü ama basit bir amaç. Yeni bir gelecek yaratmak için. Bizim yönettiğimiz bir gelecek. Yarın öğlen, tarihimizdeki yeni sayfa için ilk adımı atacağız. Yolu, büyü gösterecek. İngiltere halkı yeni gücümüzü görünce korkuyla boyun eğecektir. Atlantik'in diğer yakasında eskiden bizim olan bir sömürge duruyor. Tekrar bizim olacak. İç Savaş onları zayıflattı. Hükümetleri, bizimki kadar rüşvetçi ve etkisiz. Yani geri alacağız. Dünyayı baştan kuracağız. Geleceği yaratacağız" ve filmin sonunda Lortlar Kamarasında yaptığı konuşma da "İngiltere'nin alinyazısını gerçekleştirmek bu büyük imparatorluğun sınırlarını genişletmek için geldim. Dışarıdaki gürültüyü dinleyin. Korkuyu dinleyin. Bunu bir silah olarak kullanacağım. Onları da yöneteceğim, dünyayı da" diyerek emperyalist düşüncelerini, kendi amacının ne olduğunu ve ne düşündüğünü filmde açık şekilde anlatır.

Lort Blackwood'un Lortlar Kamarasındaki konuşmasından önce Sherlock Holmes, İçişleri Bakanı Rab Coward ile odasında görüşmüştür. Avam ve Lortlar Kamarasının aynı gün toplanacağını iki kamara üyelerini de suikast olacağını bilgisini alır. 1890 tarihinde Lortlar Kamarası bugünden güçlü ve etkili olup yapısı gereği aristokratların bulunduğu bir karar organıdır (Arsel, 1950: 92-115). Gerek Dört Düzen'in yapısı gerekse Lortlar Kamarasında konuşmasından anlaşılacağı üzere hayalini kurduğu yapı aristokratik bir yapıdır. Savaşın emperyalist emellerini yerine getirirken, yönetimin aristokrasi kontrolünde olmasını sağlayacağı düşüncesindedir. Blackwood'un güçlü lider olarak geldiğini belirtmesi, merkantilizmin temel ilkelerinden olan güçlü merkezi hükümetler ilkesi ile sömürgelerini genişletme ve hatta dünyayı sömürgeleştirme düşüncesi, sömürgeleştirme ve sömürge ticaretinin tekelleşmesi ilkelerine uyar. Ticari kapitalizm olarak geçen merkantilizm Amerika kıtasında altının keşfi sonrası Avrupa'ya aktarılması ve ticaret hacminin gelişmesiyle ortaya çıkmıştır. 1776-1871 yılına kadar geçen dönem İngiliz yüzyılı olmuş, Pax Britannica (İngiliz Barışı/Egemenliği) dünyaya siyasi, iktisadi ve askerî açıdan yön vermiştir (Bocutoğlu, 2019: 18-60). 1871 yılında Neoklasik iktisadın ortaya çıkışı, II. Alman İmparatorluğu'nun kurulması, Fransa'da kısa süreli Paris Komününü ortaya çıkışı Avrupa'yı etkileyen hususlardır. Filmin tarihi süreçten bahsedilmese de gerçek hayattan hareketle Blackwood'un yeniden İngiliz asrı başlatmak istediği ve hatta bunu sonsuza kadar sürdürmek istediği gözlemlenmektedir.

2.4. Filmin Arka Planının Değerlendirilmesi

Sherlock Holmes (2009) filminde yan karakterler ve figüranlar seyirciye anlatılmak istenen dönemden izler verir. Film de bir sahnede Sherlock Holmes alkolik sarhoş bir dilenci kılığında sevgilisi Irene Adler'i kovalar, Irene'nin Profesör James Moriarty'nin atlı aracına bindiğini görünce araca çarpmış gibi yaparak Moriarty'den para ister. Film boyunca kötü giyimli ve az kazanan insanlara rastlasak da Sherlock Holmes'un dışında dilenciye rastlanmamaktadır. Sherlock Holmes'un de alkolik bir dilenci olması, bizim de dilenci varlığından söz etmemize sebep olmaktadır. Bu noktada seyirciye yansıtılmak istenen ise dilencilik sadece alkolik ve işsizlerin yaptığı bir eylem olduğudur.

Irene Adler'in Holmes'u bir otel odasında kitlemesi sonrasında kat görevlisinin odaya gelerek, Holmes'u çıplak halde bir yatakta kilitli olduğunu görünce çağırarak polisi çağırması ve gelen Polis Memuru Clark'a, Holmes "And chambermaids were once such a liberal breed" diyerek kat görevlilerinin önceden daha liberal olduğundan yakınmıştır. Çok kısa iki sahne olsa da bu sahneler bize sanayi devriminin başında avamın çok çalışması, neredeyse hiç dinlenmeden işe gitmesi hatta birkaç iş yapmaya çalışmasına rağmen geçinmekte zorlandığı gerçeğinin aksine, bu zamanda ücretlerin görece ilk halinden daha iyi olduğu gerek hizmetçilere yapılan gönderme gerekse dilenci kılığının özellikle sarhoş seçilmesi sayesinde anlaşılmalıdır.

Tersane sahnesinde çocuk işçi detayı, çocuk işçiliğinin kullanıldığını göstermekte, işçilerin ise vücut olarak sağlıklı durmaları bu kurgusal dünyada iş bulanların beslenmelerinde sıkıntı olmadığını seyircisine aktarmaktadır.

Oysa Lort Blackwood'un iddiası eski günlerde ki toprakları kazanıp güçlü İngiltere'yi tekrar ve sonsuza kadar kurmaktır. Dönemin kurgusu Lort Blackwood'un merkantilizm ilkeleri sayesinde aristokrasiyi yücelten bir amaç için savaştığını bir kez daha kanıtlar cinstendir.

3. Sherlock Holmes: Gölge Oyunları

Film 2011 yılında vizyona girmiş olup birinci filmin devamıdır. Sherlock Holmes serisinin ikinci filminde dünyanın durumunu daha geniş perspektiften izlemekteyiz. Dünya'daki güç dengelerinin çok ince şekilde kurulması ve bir kişinin hırslarının bu dengelerle oynayabileceği seyirciye aktarılmaya çalışılmıştır.

3.1. Filmin Özeti ve Konusu

Filmin giriş sahnesinde Dr. John Watson yılın 1891 olduğunu, anarşist ve nasyonalistlerden şüphelenilen bir dizi terör olayı nedeniyle ülkelerin gergin olduğunu, Almanya ve Fransa'nın birbirini suçladığını daktilosunda yazar. Bu saldırıları soruşturan Sherlock Holmes Çinli afyon bağımlısı kılığında Irene Adler'i takip eder ve

Adler'in taşıdığı paketi elinden alır, ancak Adler Holmes'u pusuya düşürerek dört adamla kavga etmesini sağlar, paketini kurtarır. Holmes, bu dört adamdan kurtulması sonrası Irene Adler'in götürdüğü paketi teslim edeceği Dr. Karl Hoffmanstahl'ın bulunduğu müzayede salonuna gider. Paketin içerisinde bomba olduğunu görüp müzayede salonunda bulunan lahidin içerisine atarak zararsız hala getirir, ancak kaçan Dr. Karl Hoffmanstahl'ı salonun önünde ölü bulur. Holmes'un "yanımdan ayrılırsan bir saate ölürsün" dediği Hofmanstahl, çok daha kısa sürede öldürülür.

Irene, işvereni olan Profesör James Moriarty ile görüşmek ve olayları açıklamak için lüks bir restorana gider, işverenine güvenmemesi nedeniyle garsondan yeni bir çay demliği ister. Profesör James Moriarty, kendine zarar gelmesini istemeyen Adler'in kalabalık yer seçme fikrini beğendiğini söyleyerek Hoffmanstahl'dan aldığı mektubu sorar, ancak Adler mektubu kaptırıldığını söyler. Moriarty, Adler ve Holmes'un ilişkisini bildiğini anlatarak hizmetlerine ihtiyacı kalmadığını söyler. Adler ayağa kalkıp birkaç adım attıktan sonra arka fondan düşme sesi gelir. Daha sonra Moriarty, Holmes'e Adler'i biyolojik bir silah ile öldürdüğünü söyler.

Dr John Watson, Holmes'un evine geldiğinde, Holmes'un bir dizi görünüşte alakasız cinayeti, terörist saldırıyı ve ticari kazanımları araştırdığını ve tüm bunların Profesör James Moriarty'le alakalı olduğunu gösteren bir örümcek ağı şemasıyla karşılaşır. Holmes, Adler'den aldığı mektubun sahibi olan Roman Çingene, Simza Heron'la karşılaşmak ve mektubu yazan kardeşi René'nin nerede olduğunu sormak için Dr Watson'ın bekârlığa veda partisini, Heron'un çalıştığı yerde tertip ederek buluşur. Bu buluşma da Simza Heron'u öldürmek için gelen suikastçıyı birlikte alt ederler.

Dr John Watson'ın düşününden sonra Profesör James Moriarty, Holmes ile görüşmek için onu üniversiteye çağırır. Burada karşılıklı konuşmasında Moriarty, olan olaylarla bağlantısını üstü kapalı olarak kabul eder. Konuşmanın sonunda Holmes'u tehdit eden Moriarty, Dr. John Watson'a ve eşini öldüreceğini söyler. O gece Moriarty'nin adamları balayı için seyahat eden çifte kılık değiştirerek saldırır, Holmes sayesinde kurtulurlar.

Moriarty'nin adamlarını engelledikten sonra Holmes ve Watson, Simza Heron'u bulmak için Paris'e giderler. Ormanda ki bir kampta buldukları Heron'la birlikte René'yi bulmak umuduyla daha önce Heron ve René'nin çalıştığı anarşist gurubun merkezine giderler. Anarşist gurubun merkezinde gurubun lideri Claude Ravache ile görüşürler, burada bir bomba bilgisini veren Ravache intihar eder. Holmes, sahte ipuçlarına inanarak operanın bombalanacağı fikriyle operaya gider ancak bomba ticaret konferansının gerçekleştirildiği Hôtel du Triomphe'de patlar. Holmes bombanın, Moriarty'nin yardımcısı Sebastian Moran'ın keskin nişancı tüfeğiyle geçekleştirdiği Alfred Meinhard'ın suikastının üstünü örtmek için yapıldığını tespit eder. Meinhard ağır silah üreten bir

fabrikanın sahibidir, ölmeden önce son sözleri "Politika bizi ayırsa da ticaret bizi birleştirecek" olur. Daha önce gizlice Meinhard'ın fabrikasının hisselerini toplayan Moriarty ilk filmde İngiliz Parlamentosunda ele geçirdiği kimyasal gaz ile kimyasal silahlara, daha sonra Irene Adler'in ölümünden anladığımız biyolojik silah bilgisine son olarak bu suikast ile ağır silah fabrikasına sahip olur. Bu bombalama eyleminin yine Moriarty'nin tertip ettiği Strazburg bombalamasına misilleme olarak görünmesi istenilen ortamın sağlanmasını taşların yerine oturmaya başladığını gösterir.

Holmes, Watson ve Simza Heron, ipuçlarını izleyerek Almanya'ya giderler. Fabrikada yakalanmadan önce Holmes, Avrupa haritası önünde silah miktarları ordu güçlerinin kaydedildiği stratejik, lojistik şema ve haritaları, silah tiplerinin mavi resimlerini görür. Moriarty Holmes'u yakalayıp işkence etmeden önce Holmes "Suçlarımızın bende yarattığı dehşet onlar için gerekli beceriyen olan hayranlığımı boy ölçüşebilir. Avrupa'da uluslararası bir kriz yaratmak için ve bombalarımı kullandınız. Farklı isimler altında pek çok sanayi koluna hile, cinayet yoluyla girdiniz, izlerin size ulaşmasını engellediniz. Pamuk, afyon, çelik ve şimdi de silahlar ve kimyasal silahlar. Hepsi bir hafta içinde Avrupa'nın dört yanına gidecek mermilerden, bandaja kadar her şey. Artık arza sahip olduğunuza göre şimdi de talebi yaratacaksınız. Bir dünya savaşı." diyerek olay çözümünün doğru olduğunu söyleyerek arz talep ilişkisine atıfta bulunur. Moriarty ucuz üretimle yaptığı ve depoladığı son teknoloji silahları talebin artmasıyla yüksek meblağlar ve dolayısıyla kârla piyasaya sürmeye hazırdır.

Dr. John Watson sayesinde Moriarty'nin elinden kurtulan Holmes daha sonra onunla birlikte trenle kaçarken bilincini kaybeder ve ölür. Daha önce Holmes'un keşfettiği adrenalin iğnesini Watson'ın kullanmasıyla Holmes ayaklanır, gördüğü kâbusu anlatıp sonuçta İsviçre'de ki barış konferansının en iyi savaş başlatılacak yer olduğunu söyler.

Zirvede Holmes, Dr. Karl Hoffmanstahl tarafından yüzü değiştirildiğini düşündüğü René'nin suikastçı olduğundan şüphelenir. Holmes Moriarty'le salonun balkonunda konuşurken, René kız kardeşi ve Watson tarafından Romanya Büyükelçisi'nin yüzünde olduğunu tespit ederler. René silahını çektiği sırada durdurulur, görevliler tarafından dışarı çıkarılırken "Almanya hesap verecek! Sözümü unutmayın!" nidaları salonda yankılanır. Profesör James Moriarty planının başarısız olmasından etkilenmemiş bir ifadeyle "Göndermiş olduğun telgrafın beni durdurmak için eyleme geçilmesine neden yol açmadığını tuhaf bulmadın mı? Bak, bilinçaltının derinlerinde doyumsuz bir çatışma arzusu vardır. Benimle, bu insanlık dürtüsüyle ettiğin kadar mücadele etmiyorsun. Tek istediğim mermilere ve bandajlara sahip olmak. Sanayi ölçeğinde savaş kaçınılmaz. Birkaç yıl içinde kendileri yapacak. Tek yapmam gereken beklemek." diyerek aslında dünyanın Birinci Dünya Savaşından önceki durumuna

gönderme yapar. Daha fazla pazara sahip olup zenginliklere ulaşmak için ülkelerin ne kadar gergin olduğunu göz önüne seren güzel bir sahnedir. Holmes Moriarty'nin servetinin kaynaklarını yazdığı kırmızı defterini ele geçirdiğini ve tüm bilgiye sahip olup servetine İngiliz polisinin el koyduğunu söylemesi, Moriarty'nin Holmes'e saldırması için sabrını tüketen son nokta olur. Yarası yüzünden kaybedeceğini anlayan Holmes Moriarty'yi tutarak birlikte şelaleye düşmesini sağlar. Son sahnede Holmes'un yaşadığını görülür.

3.2. Profesör James Moriarty

Moriarty empati eksikliği olan, ahlaki değerleri zayıf ve narsist kişilik özellikleri taşıyan ancak bunları görmesini istemediklerine göstermeyen kişilik özellikleri sergiler. Normalde sakin bir şekilde durma eğiliminin de olup, bu şekilde sadist ve psikopat doğasını maskeler. Operanın ve özellikle Schubert'in çok büyük bir hayranıdır. Büyük bir taktik ustası ve stratejist özellikler sergiler, başkalarının hareketlerini tahmin edebilmektedir. Bu sebeple neredeyse Holmes'u yenebilecekken narsist kişiliği, Holmes'un kendine zarar verebileceğiyle ilgili empati kurmasını engeller ve Holmes'le birlikte şelaleye düşerler.

Seyirciye film boyunca Moriarty hakkında sunulmak istenen, Profesörün her zaman kuru ve alaycı bir mizah anlayışına sahip olduğu, geniş bir kelime haznesini sade ve akıcı kullandığıdır. Film de rahat ve kaygısız bir adam gibi görünmüş filmin sonunda İsviçre'yi sevdiğini iddia etmiştir. Sebep olarak "Burada özel hayata saygılılar. Özellikle servet sahibiyse." diyerek İsviçre'nin bankacılık sistemine ve uluslararası tarafsızlığına referans vermiştir.

Moriarty tahmin edilemez, son derece ben merkezli, olağanüstü zihinsel çevikliğe, inanılmaz kurnazlık ve zekâ düzeyine sahip bir bireydir. Aynı zamanda sosyopat özellikler sergileyerek kötü niyetli planlarını başkalarının hayatlarında acımasızca kullanmaktan çekinmez. Irene Adler'i dâhiyane bir planlamayla öldürdüğü gibi insanları ve sevdiklerini öldürmekle ilgili hiçbir çekincede bulunmaz. Moriarty Sherlock'un defterini ele geçirmesine ve servetine ulaşmasına çok sinirlenerek Watson'ı ve karısını en inanılmaz şekilde öldüreceği konusunda vaat de bulunur, sadist ruhunu bir kez daha ortaya çıkarır.

3.3. Filmin Arka Planının Değerlendirilmesi

İlk filmin aksine devam filminde sıradan yaşam seyirciye gösterilmez. İlk sahnede bulunan pazar ve sokak sahnesi toplumun temiz giyimli sağlıklı olduklarını seyirciye gösterir. Daha sonra orman kampı toplumun dışına itilmiş bireylerin görüntüsünü bize gösterse de neşeli dansları ve anarşist karargahında görünenler dahil sağlıklı görüntüleri halk hakkında yeterli bilgi edinmeyi engeller.

Ticaret Konferansında sarf edilen "Politika bizi ayırssa da ticaret bizi birleştirecek" sözü Klasik iktisadın piyasa ekonomisi söylemine atıf yapar. Moriarty'nin yaptıkları Neoklasik iktisat bakış açısıyla incelenebilir. Neoklasikler

piyasa ekonomisinin başarısızlığından bahsederken piyasa ekonomisinin tek başına optimumu sağlayamadığı bu nedenle kamu ekonomisine gerek olduğunu savunmaktadır. Neoklasikler'e göre piyasa ekonomisini başarısızlığa uğratan başlıca faktörler; tam rekabetin gerçekleştirilememesi, dışsal ekonomiler, içsel ekonomiler, kamusal malların üretilme zorunluluğu ve marjinal maliyetin sıfır olduğu üretim faaliyetlerinin varlığıdır (Aktan, 2006: 9-36).

4. Sonuç

Sherlock Holmes (2009 ve 2011) filmleri döneminin iktisadi olaylarını seyirciye aktaran, Holmes'un dünyasına göz atılabilen başarılı iki filmidir. Seyirciye dedektiflik hikayesini aktarırken, arka planda iktisadi olayların sonuçlarını sunar. Her iki filmde de değişen dünyanın yapısı gereği bilimle manipüle eden düşmanlar ve karşısında yine akılcılığı kullanan Holmes'in savaşı ön plandadır. Aslında düşmanlarının halkı veya karar vericileri manipüle yöntemleri değilse de konunun ekonomik kazanç olduğu her seferinde izleyicinin önüne çıkar. Seri de üç ana iktisat akımı olan merkantilizm, klasik iktisat ve Neoklasik iktisada göndermeler vardır. Sıkışan piyasaları açmak için savaşı veya işgali seçenek gören bireyler karşısında Holmes'u bulur.

Tarihin her döneminde zenginleşmek için savaş ekonomisini kullanan toplumlar ve/veya devletler mevcuttur. Bu, bu seriden hareketle bazen dünyada ki servet miktarının sabit olduğunu düşünen merkantilistler, bazen piyasa ekonomisinde her yere ulaşması gerektiğini düşünen klasikler, bazen de sıkışılan durum da devletin müdahale etmesini talep eden Neoklasikler olabilirler. Tüm bu iktisadi akımlarda konunun özü ticaretin sağlanması ve ticaretin ne şekilde olursa olsun gücü olana daha fazla gelir sağlamasıdır.

Bu seride yüzyıllar geçse de ekonomik kazanç beklentisinin değişmediğini ancak adalet ve düzen için Holmes'lere her zaman ihtiyaç olduğu anlatılır. Nitekim Profesör James Moriarty'nin öngörüsü doğru çıkmış, ön gördüğü gibi birkaç yıl sonra olmasa da yirmi üç sene sonra bir büyük Dünya Savaşı ve ardından yenilen tarafı cezalandırmak için acımasızca yapılan barış anlaşmalarının imzalanması sonrasında, bundan yirmi yıl sonra da İkinci Dünya Savaşı, insanlara küresel çapta tarifsiz acılar çektirmiştir.

Kaynakça

- Aktan, C. C. (2006). Piyasa Başarısızlığının Anatomisi ve Kamu Ekonomisi Rasyoneli. İçinde: *Kamu Ekonomisi ve Kamu Politikası*, (s. 9-36), Seçkin Yayıncılık.
- Arsel, İ. (1950). Lordlar Kamarasının salâhiyetlerini tahdide matuf son teşebbüsler (Parliament Act 1911 ve Parliament Act 1947). *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7(1), 92-115. https://doi.org/10.1501/Hukfak_0000000180

- Bocutoğlu, E. (2019). *İktisadi Düşünceler Tarihi*. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Mannix, D. P. (2015). *The Hellfire Club*. USA: eNet Press.
- Öngen, T. (1994). Tekelci kapitalizm ve sınıf yapısı. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 49(3), 303-349.
- Partridge, C. (2005). *The Re-Enchantment of the West: Volume 1 Alternative Spiritualities, Sacralization, Popular Culture and Occulture*. London: T&T Clark International.
- Ritchie,G. (Yönetmen). (2009). Sherlock Holmes. [Sinema filmi] ABD ve Birleşik Krallık: Silver Pictures & Wigram Productions & Village Roadshow Pictures.
- Ritchie,G.(Yönetmen). (2011). Sherlock Holmes: A Game of Shadows (Sherlock Holmes: Gölge Oyunları) [Sinema filmi]. ABD ve Birleşik Krallık: Silver Pictures & Wigram Productions & Village Roadshow Pictures.